

Opetuksen kriteerit ja arviointinäkökulmat

Sosiaali- ja terveystieteiden ala

ARVIOINTI-ALUE 1

1. Hoitopalvelujen suunnittelu

4. Turvallisuusasioiden hallinta

2. Materiaalitehokkuus ja päästöjen hallinta

3. Energiatehokkuus

KRITEERIT 15 ja 16

Työprosessin, työmenetelmien, välineiden ja materiaalien hallinta

5. Liiketoiminta ja yrittäjyys

ARVIOINTI-ALUE 2

1. Vastuullisuus ammattialalla

2. Kestävää kehitystä edistävä teknologia

3. Ammattialan historia ja toimintaympäristön muutokset

KRITEERIT 17 ja 18

Työn perustana olevan tiedon hallinta

ARVIOINTI-ALUE 4

KRITEERIT 22 ja 23

Opetusmenetelmät ja oppimispolku

ARVIOINTI-ALUE 3

3. Toimiminen erilaisissa oppimisympäristöissä

1. Kestävän kehityksen merkitys ja omat vaikuttamisen mahdollisuudet

2. Kestävän kehityksen arvovalinnat ja ammattietiikka

KRITEERIT 19, 20 ja 21

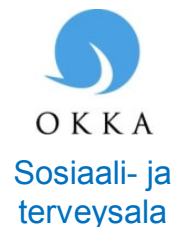
Elinikäisen oppimisen avaintaidot

4. Opiskelijoiden osallistuminen ja vaikuttaminen

1. Hoitopalveluiden suunnittelu

- Ihmisen elämänkaari ja eri elämänvaiheisiin liittyvät henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin tekijät
- Yhteiskunnan tukiverkosto eri-ikäisten kansalaisten hyvinvointipalveluissa, verkoston hyödyntäminen työtehtävissä
- Järjestösektorin rooli ja tehtävät eri-ikäisten kansalaisten hyvinvointipalveluiden tuottajana
- Kestävä kehitys hoitopalveluiden suunnittelussa, esim.
 - syrjäytymisen ehkäisy ja syrjinnän käsittely
 - esteettömyys (fyysinen, henkinen ja sosiaalinen)
 - monikulttuurisuus ja yhdenvertaisuus
 - asiakkaiden/potilaiden turvallisuudesta huolehtiminen
 - asiakkaiden/potilaiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen
 - yhteisöllisyyden ja osallistumismahdollisuuksien edistäminen
 - terveys-, ravitsemus- ja liikuntakasvatus ja ennaltaehkäisevä hoito
 - asiakkaan opastaminen kestäviin valintoihin ja toimintatapoihin
 - erilaisten, eri-ikäisten ja eritaustaisten asiakkaiden tarpeiden huomioiminen ja heidän kanssaan toimiminen

KRITEERIT 15 ja 16

Työprosessin, työmenetelmien,
välineiden ja materiaalien
hallinta

2. Työprosessin materiaalitehokkuus

- **Materiaalitehokkuus työn suunnittelussa ja toteutuksessa, esim.**
 - ympäristövastuulliset ja eettiset hankinnat
 - pakkausjätteen vähentäminen ja palautettavat pakkaukset
 - sopivat määrät lääkkeitä/tarvikkeita varastossa (hävikin ehkäisy)
 - aineiden oikea mitoitus ja säästävä käyttö, ruokahävikin minimointi
 - materiaalien säästävä käyttö, kierrätysmateriaalien hyödyntäminen
 - koneiden, laitteiden ja tuotteiden korjaus ja kunnostus
 - kertakäyttöisten tuotteiden käytön minimointi
 - turhan pakkaamisen minimointi
 - turhan tulostuksen ja kopioinnin minimointi
 - virtuaalisuuden hyödyntäminen työn suunnittelussa ja toteutuksessa
- **Jätteiden lajittelun ja materiaalien/tavaroiden kierrätyksen toteutus työympäristössä, yhteiskunnan kierrätysjärjestelmät**

3. Työprosessin energiatehokkuus

- **Energiatehokkuus työn suunnittelussa ja toteutuksessa, esim.**
 - tilojen lämmityksen ja ilmastoinnin säädöt, oikeat työtilojen lämpötilat
 - sisävalaistuksen ja ilmastoinnin tarve- tai aikaohjaus
 - energiansäästölamput, energiaa säästävät kylmälaitteet
 - energiatahokkuus varastoinnissa (mm. oikeat lämpötilat, tilan käyttö, kylmälaitteiden sijoittelu)
 - vettä säästävät wc-istuimet, hanat ja suihkut
 - laitteiden säännöllinen huolto ja puhdistus sekä toimintakunnon seuranta
 - pesukoneet: täydet koneelliset, energiaa ja vettä säästävät ohjelmat
 - sopivan ja energiatehokkaan koneen tai laitteen valinta eri työtilanteissa
 - kuljetusten ja logistiikan optimointi ja energiankulutuksen vähentäminen
 - laitteiden energiatehokas käyttö

4. Työprosessin turvallisuus

- **Riskien tunnistaminen, turvallisuuden huomioiminen työn suunnittelussa ja toteutuksessa, esim.**
 - turvallisuus/pelastussuunnitelma ja turvallisuusohjeet
 - työtehtävien ergonomia, fyysinen ja henkinen kuormitus
 - työpaikan lämpöolot, valaistus ja sisäilma
 - kynnysten, portaiden ym. vaarapaikkojen turvallisuus ja merkinnät
 - vaarallisten aineiden ominaisuudet, käyttöturvallisuustiedotteet ja suojarusteet, kemikaalien ja ongelmajätteiden säilytys ja käsittely
 - koneiden ja laitteiden turvallinen käyttö, sähköturvallisuus
 - omavalvonta ja elintarvikehygienian vaatimusten huomioon ottaminen
 - henkilökohtainen hygienia, aseptinen työskentely ja tartuntavaaralta suojautuminen
 - siisteyden ja järjestyksen ylläpito työympäristössä
 - tietoturvallisuus ja vaitiolovelvollisuus
 - väkivaltatilanteiden ehkäisy ja niissä toimiminen
 - asiakkaan ja ohjattavan ryhmän turvallisuudesta huolehtiminen erilaisissa ympäristöissä

5. Liiketoiminta ja yrittäjäyys

- **Ekotehokkuuden ja työsuojelun merkitys liiketoiminnan tulokselle**
- **Kestävän kehityksen hyödyntäminen alan yritystoiminnassa**
- **Laatu-, ympäristö- ja turvallisuusjärjestelmien vaatimukset työtehtävissä**

1. Vastuullisuus ammattialalla

- **Vastuullisuus sosiaali- ja terveysalalla, esim.**
 - palveluiden tasa-arvoinen saatavuus, sosiaalisesti oikeudenmukainen palvelujärjestelmä
 - syrjäytymisen ehkäisy
 - ennaltaehkäisevä terveyspolitiikka
 - maahanmuuttajien integraation parantaminen
 - ekologisen ja eettisen kestävyuden edistäminen hankinnoissa
 - energiansäästö tavoitteet ja -toimenpiteet ym.
- **Sosiaali- ja terveysalan kestävään kehitykseen liittyvät ohjelmat**
 - Terveydenhuollon eettiset periaatteet (Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta ETENE)
 - Lähihoitajan eettiset ohjeet (SUPER)
 - Terveydenhuollon ympäristökysymykset (Suomen lääkäriliitto)
- **Sosiaali- ja terveysalan kestävään kehitykseen liittyvä lainsäädäntö ja –määräykset, mm.**
 - ympäristönsuojelu
 - kuluttajansuojelu
 - terveydensuojelu
 - työturvallisuus
 - tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
 - jätelainsäädäntö
 - elintarvikelainsäädäntö
 - kemikaalilainsäädäntö
 - potilasturvallisuus ja salassapito

2. Kestävän kehityksen teknologia ja käytännöt

- **Sosiaali- ja terveysalan kestävästä kehityksestä edistävät käytännöt ja teknologia**
 - hyvinvointiteknologian kehitys
 - geeniteknologia
 - painotus ennaltaehkäisevään terveystyöhön
 - logistiikka, materiaali- ja energiatehokkuus kaikessa toiminnassa
 - tietotekniset ratkaisut (esim. etädiagnostiikka)
 - kiinteistöjen energiatehokkuutta parantavat ratkaisut

3. Ammattialan historia ja toimintaympäristön muutokset

- **Sosiaali- ja terveysalan historia ja kehitys**
- **Kestävään kehityksen ja hyvinvoinnin lisäämiseen historiassa vaikuttaneet innovaatiot**
- **Perinteiset alan työmenetelmät ja välineet ja niiden kehitys**
- **Yhteiskunnallisten muutosten vaikutukset ammattialaan, esim.**
 - mielenterveysongelmien, ylipainon ja elintapasairauksien lisääntyminen
 - työelämän muutokset
 - muutokset perhe-elämässä ja väestön ikärakenteessa
 - lisääntyvät tarpeet lasten ja nuorten kasvun tukemiseen
 - lainsäädännön muutokset
 - terveydenhuollon ja sairaanhoidon uudelleenjärjestely, ym.
- **Globalisaation vaikutus** (esim. sairauksien leviäminen)
- **Kuluttajien käyttäytymisen muutokset, eettiset ja ympäristöperusteiset valinnat**
- **Ympäristömuutosten vaikutukset, esimerkkejä:**
 - uusiutumattomien luonnonvarojen ja energiavarojen riittävyys
 - ilmansaasteiden, veden saastumisen ja ympäristön kemikalisoitumisen vaikutus ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin
 - ilmastonmuutoksen vaikutukset, mm. sääolot, katastrofit, ravinnontuotanto, luonnon monimuotoisuus, energiatehokkuuden ja päästöjen vähentämisen vaatimukset, sairauksien leviäminen uusille alueille ilmaston muuttuessa

OKKA

Sosiaali- ja
terveysala

KRITEERIT
17 ja 18

Työn perustana olevan tiedon
hallinta

1. Kestävän kehityksen merkitys ja omat vaikuttamisen mahdollisuudet

- Ympäristöongelmien ja kestävän kehityksen kysymysten taustat, *esim. ilmastonmuutos, luonnonvarojen riittävyys, monimuotoisuuden kaventuminen, ympäristön saastuminen, ihmisoikeudet, kehitysmaiden tuotanto-olosuhteet ja tuottajien oikeudet, kulttuuriperinnön merkitys ja sen suojelu*
- Ympäristön, talouden ja hyvinvoinnin yhteydet ja ristiriidat
- Ihmisen toiminnan vaikutus ilmastonmuutokseen, yritysten, yhteiskunnan ja kuluttajien vastuu ilmastonmuutoksen torjunnasta
- Vaikuttaminen kansalaisena ja kuluttajana, kestävä toimintatavat omassa elämässä
- Vaikuttamisen mahdollisuudet ammattilaisena kestävän kehityksen asioihin (oman työn ja työyhteisön kehittäminen)
- Työhyvinvoinnin edistäminen ja oman työkyvyn ylläpito

3. Toimiminen erilaisissa oppimisympäristöissä

Ulkopuolisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen, esim.

- Vuorovaikutustilanteet erilaisten ihmisten kanssa ja kulttuurien kohtaaminen oppilaitoksen ulkopuolisissa ympäristöissä
- Kokemukset ja elämykset luonnossa tai rakennetussa ympäristössä
- Ympäristön muutoksen ja ihmisen toiminnan vaikutusten tarkastelu ja arviointi, ympäristön esteettisten ominaisuuksien arvottaminen
- Kokemukset kulttuurista ja taiteesta aidoissa ympäristöissä
- Mainosten analysointi, kaupan tuotteiden alkuperä
- Materiaalivirtojen hallintaan, ympäristöteknologiaan ym. tutustuminen (yritys, kierrätyskeskus, jätteenkäsittelylaitos, vedenpuhdistamo, ym.)

Oppilaitoksen oman ympäristön hyödyntäminen, esim.

- Sosiaalisten taitojen harjoittelu opetuksessa ja oppilaitoksen arjessa
- Kestävien työtapojen ja teknologian käytön harjoittelu
- Ympäristövastuullisten toimintatapojen harjoittelu oppilaitoksen arjessa (energian ja veden säästö, materiaalien säästävä käyttö)

KRITEERIT 19, 20 ja 21

Elinikäisen oppimisen avaintaidot

2. Kestävän kehityksen arvovalinnat ja ammattietiikka

- Kestävän kehityksen kysymysten käsittely ammattietiikan näkökulmasta, *esim. ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, yhdenvertaisuus ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus, eettinen vastuu hoidosta ja päätöksistä, eettisesti vastuullinen kuluttaminen ja hankinnat, geeni-teknologian edut ja riskit*
- Omien kulutus- ja elämäntapavalintojen eettisyys
- Yleisten kestävän kehityksen eettisten kysymysten käsittely, *esim. luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvaraperustan turvaaminen, globaali ja ylisukupolvinen oikeudenmukaisuus, kehityskysymykset, ympäristön kulttuurihistoriallisten ja esteettisten arvojen merkitys, hyvä elämä ja onnellisuus*

4. Opiskelijoiden osallistuminen ja vaikuttaminen

Esimerkkejä opiskelijoiden osallistumisesta:

- Oppilaitoksen kestävän kehityksen työ (esim. kartoitukset, kestävän kehityksen ryhmä, keke-ohjelman suunnittelu, tapahtumat, viestintä)
- Oppilaitoksen ympäristöasioiden, viihtyisyyden, terveellisuuden tai turvallisuuden parantaminen
- Opetuksen ja oman oppimisen suunnittelu, arviointi ja kehittäminen
- Mukanaolo yhteisistä asioista päättävissä työryhmissä
- Osallistuminen työssäoppimapaikan kestävän kehityksen käytäntöjen parantamiseen
- Osallistuminen kestävän kehityksen hankkeisiin